

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDÉLMÉVEL.

Nro 17.

Költ Bétsben; Kissafszony Havának (Augustusnak)
29-dik napján 1797-dik Esztendőben.

Béts.

Magyar Hazafinak nemes tulajdonsága
az; hogy fényes titulusok nélkül is ditsős-
ségének tartja, tőle ki-telhetőképpen elő-
mozdítani a' Közjót; 's édes jutalmát ta-
lálja; ezen kötelesség' telyesítéséből oly
fundamentomon származó gyönyörűségé-
nek eleven érzésében, hogy Ő is eszköze
lehet Királyja' 's Nemzete' ditsősségének

R

és boldogságának. A' nem kért külső jutalom is kedves ugyan előtte, de főképpen azért, hogy annál fogva még nyomosabb áldozatokat rakhat a' Haza' oltárára. Ily Magyar Hazafiúi lélektől vezéreltetik, a' mi Felseges Királyi Házunk egész Birodalmának belső dolgaira ügyelő Tanáts' érdemes Tagja M. *Izdentzy* József Ő Nga, a' ki minekutánna már öszülni kezdett is a' Felség' szolgálatjában, oly fáradhatatlan buzgósággal folytatja nagy terhű hivatását, hogy valamint a' Sz. István Rendjének közép rangú Keresztjét nem régiben: úgy most Temes Vármegyének *Monostor* nevű Helységét, *Monostori* Praedicátummal egyetemben, önként való indulatjából ajándékozta a' gondos Felség ezen Hívének, a' kinek rég-től fogva való szolgálatjait, mind a' Fels. Házra mind a' Státusra nézve, köz-hafznúaknak 's ditsőknek esméri és nevezi.

A' Bétsi Ingenieur Akadémiában oly előmenetelenen végezte Oskolai futását egy Néh. derek Magyar Atyának nagy reménységű Fia *Pogány* Lajos Úr, hogy mai napon Ingenieur Főhadnagygyá neveztetett Ő Felségétől, Ifjúúi életének még csak 22-dik esztendejében.

Az ide való Directórium' Elölülője Gróf *Lasánfzky*, Elölülője volt egyszersmind a' Státus' Kaszfájára ügyelő Híva-

talnak is: de mostanság ezen utóbb említett Prézességnek terhe alól való feloldoztatását kérte a' Felségtől: mely kéréshez képest Aug. 21-dikénn egy Írást intézett Ő Ts. K. Felsege a' Grófhhoz igen szép ki-fejezésekkel, jelentvén abbann Ő Exc. jának, hogy mivel a' Fő Directorialis Ministeri sok foglalatosságoktól nem maradhat annyi ideje a' Grófnak, a' mennyit kívánna a' Státus' Kaszszájára való gondviselés: tehát Ő Felsege, a' Staats-Controllorságot le-veszi a' Grófról önön kívánsága szerént, oly bizodalmanak nyilatkoztatása mellett, hogy a' Gróf Úr továbbra is meg-fogja különböztetni magát szakadatlanúl az Ő Felsege' szolgálatjának előmozdításábann.

Isztria' Lakosainak és földjének Leírásából ki-maradt egy fő-tárgyról t. i. a' tengeri Kikötőhelyeiről való emlékezés, melyek között kettő oly tágas és méjj; hogy egész hadi-hajóssereg is belé veheti magát. Egyik a' *Polai*; a' másiknak *Quiceto* a' neve;

Magyar Ország.

Szombathelyről Aug. 24-dikénn: —
„A' 18-dik Augustusi hadi próbánk eránt, Bétsből is érkeztek már ide óhajtott 's reménylett értelmű Levelek, hogy t. i. Ő Felsegek magok is sok szép ki-fejezések

kel magasztalják mindenütt a' fel-keltt Nemes Sereg' előmenetelét a' hadi tudománybann. Ezen méltó dicséret által élelztetvén, még nagyobb tüzzel folytatjuk már most gyakorlásainkat, 's a' Vezéreink is valamely új had-képének ki-tsinálásában törik a' fejeket, melyet talán a' jövő Kedden (Aug. 29-dikénn) fognak végre-hajtani. Méltó, hogy az Aug. 18-dikánn adott had-képéről ezeket is közölje a' Hírmondó a' két Magyar Hazával: Gróf *Pálffy* Generális még Aug. 17-dikénn dél után 5 órakor ki-szállította Seregét a' Táborból napnyúgot felé *Torony* helység' tájára; mely, *Szombathely*hez egy kis mérttföldnyire esik. Vitt minden Kátonia magának 's a' lovának való eleséget is, 's azon éjtszakán az ég alatt háltak. Gróf *Pálffynak* a' vólt a' szándéka, hogy a' liszt és zab magazinomot, mely, *Szombathely* Városának Napnyúgot felé való végén fekszik, el foglalja: azért Seregének nagyobb erejével *Szombathely* felé jött, de küldött Kátonaságot Német Genics falu felé is, mely a' Gyöngyös partján fekszik Kőszeg felé egy kis mérttföldnyire *Szombathelytől*. A' Nádor-Ispány Hg Eszterházyval úgy igyekezett, hogy Gr. *Pálffyt* nem csak meggátolja szándékábann, hanem, ha lehet, egész seregestől egygyütt el is fogja. Arra nézve a' Nádor-Ispány 's Hg Eszterházy'

serege még hajnal előtt felibe ment Gróf Pálffy' seregének, 's az elől állott Szakaszai a' két Seregnek, egymás ellen keményen lövöldöztek mind puskákból, mind pifztolyokból. Igen szép vólt kivált a' lovasság' tsatázását szemlélni: mint nyargalt ide 's tova? 's pifztolyát (pistölyét) az ellenségre ki-sütvén, meg-fordúlt, meg-töltötte, 's megént lovaglott, és ki-sütötte. Méltó a' meg-jegyzésre, hogy jóllehet az ágyúk szüntelen durrogtak, még is a' lovak, melyek még az ágyúzáshoz nem szoktak, meg nem ijedtek. Midön már a' Seregek közelebb közelebb értek egymáshoz, a' Nádor-Ispány észre vette, hogy a' Pest Vármegyebéliekből (ezek ellenségek vóltak) nem kevesen nagyon elő-nyomúltak Kapitánnyok' vezérlése alatt. Azért a' Nádor-Ispány egy Tifztet hozzájuk nyargaltatott, 's izente a' Kapitánynak, hogy Ő hadi-fogoly. A' Kapitány eleinten nem akarta magát fogolynak meg-esmérni: de minekntánna meg-magyarázták néki, hogy előtte, 's háta megett kétszer 's háromszor annyi ember is áll, mint Ő Katonáival: nagy nehezen reá állott a' maga meg-adására: de oly nemes ki-nyilatkoztatás mellett: hogy ha ez, valóságos ellenség előtt történt vólna, Ő magát készebb lett vólna inkább kerefsztül vágni az ellenségen. Márkus Kapitány Úr, a' Weszprémi Gyalog-

ság' Vezére, oly okossággal 's figyelmetességgel igazgatta Alattvalóit, hogy a' már tudva lévő 60 's egynehány Gyalogokon kívül, még egy tsoport (tzúg) lovasságot is bé-kerített, 's el fogott Olad falú' táján, mely, Szombathelyhez tsak egy kis mérttföldnyire esik. (Ezen helységeket mind meg lehet az általunk ki-adott Nem. Vas Vármegye' Mappáján találni) 's azokat a' Városba kísértette a' Fő-Hertzeg' szállására, kiket meg látván viszfza-jövet a' Nádor Ispány, nagy örömet jelentette, a' Kapitány 's a' Veszprémiek' gyorsaságán Midőn Gr. Pálffy észre vette, hogy ötet a' Nádor Ispány 's Hertzeg Eszterházy törbe akarják keríteni: magát *Torony* felé viszfza-vonta, 's akkor el fogta a' tájon azon lovasságot is, melynek a' Nádor Ispány parantsolta vólt, hogy meszfzéről kerülne Gr. Pálffy' háta megé, 's szorítná közelébb a' törhez. — Ezen valóban igen derekassan folyt had-képét, Királyné Ő Felsége Senyefán egy épületből szemlélte: de Király Ő Felsége ide 's tova lovaglott: ugyan tsak többnyire a' Rohontzi tsináltt úton tartózkodott. "

Szombathelyről Aug. 25 dikénn: — „Még ez ideig sem érkeztek ide a' Liptó 's Szabóltz Vármegyebéli Insurgensek, kiket minden órán várunk. Meg kell vallani, hogy a' Szathmár Vármegyebéliek,

kiket Gr. Károlyi Ő Nagysága hozott ide, a' leg-szebbek közzül valók, 's gyönyörűség nézni Őket. A' Bihariak, 's a' Szathmáriak, egy Magyar Commandó szót hoztak ide, melyet a' többi Vármegyék is lassanként fel-kapnak töllök. Ha valamely Ns Lovas Regiment egy úttzán le-megy szép sorokban, a' másikon pedig fel-akar menni, az úttza' szegeleténél való fordulásakor, ez a' Commandó szó kiáltódik a' soroknak: *Schwenckt euch!* Ezt a' szót meg-hagyták a' Duna-melyjékiek, mivel jobbat nem találtak nála a' Magyarban. Azért tsak így szóllottak a' Magyar Lovas-sághoz is: *Jobbra svenkérozz! Balra svenkérozz!* de a' Tisza mellől érkezett Vármegyebélieknek így kiáltanak a' Tisztjeik: *Jobbra kanyarodj! Balra kanyarodj!* mely rövid 's azonban még katonaiabb hangú a' *Schwenckt euchnál.* Ily derék komandó szók: *Vígyázz! Indúlj!* (marsch) *Meg-álj!* (Halt) *Kardot ránts!* 's a' t. — Nagy belső meg-indulással beszéllettem a' napokban egy 78 esztendős Insurgens Katonával, a' ki Bihar Vármegyéből, Keresztesről való. Az előbbeni Insurrecciónban is szolgált, 's még jól bírja magát. „Szeretném — *monda nékem* — ha a' két Katona-flamat valahol itt a' táborban megláthatnám! Mitsoda Vármegyebélieknél szolgálnak, azt kérdém. A' Hadik (Blan-

kenstein) Magyar Regementjébenn. Az, mondám, Frantzia-Ország' szélén áll most, 's meszfe van még ide. De én Uram — azért még is szeretném, 's hiszem Istent, hogy még meg-láthatom őket. Van a' Bars Vármegyebéliek között is egy öreg Insurgens Hadnagy, ki talán még éltesebb; nem különben a' Veszprém Vármegyebéliek között is egy Közember. Ezek is mind ketten szolgáltak már az előbbeni insurrekció alkalmatosságával."

Szombathelyről Aug. 26-dikán: — „Tegnap a' főbb Urak Apáthibann ebédelték Prímás Ö Eminentziájánál, estvére pedig tántzos mulatság volt *Szombathelyen* a' Vármegye' házában. — Negyed napja, a' *Szathmár* Vármegyei fel-keltt Nemesség, nagy és kellemetes muzsika-szó alatt váltotta fel az előbbeni Vígyázatot Főhertzeg Palatínusunk' lakása előtt: most a' Nógrád Vármegyeiek vagynak ott 'strázsánn, mind jól termett 's szépen fel-ruházott Legények."

Hadi és Békességes Környülállások.

Ulma (Ulm). Városából Aug. 12-dikén: — „Itt az Erősségek' készítése, nem csak meg nem szűnt mind ekkoráig; hanem úgy halljuk, hogy September' kezdetével, négy ezerre fog szaporíttatni a' Sántzhányó Munkások' száma.

A' Német-Birodalom' részéről tartandó Békesség-alkunak egészszén Tsászárs. Ő Felségére való bízását 44 vokok kívánták 7-dik Aug. ig, az említett Birodalom' Regensburgi Gyűlésének azonn ágábann, melyben a' Hertzegek' Követeik ülnek.

A' Német-Birodalom' hadi kasszájából tíz ezer forint ment ki a' múltt Július' Hónapban 's maradott benne, az említett Hónap' véginn 568 forint 54 $\frac{3}{4}$ xr.

A' Velentzei Respublikához tartozott *Zante*, *Cephalonia*, 's *S. Maura* Görög Szigetek' Lakosai is, hasonló módra nyilatkoztatták magokat a' Frantziák eránt, mint a' *Corcyraiak*, kikről a' múltt postán emlékeztünk. Ama' tudós Frantzia *Arnaud*, tette fel *Corcyrábann* az *Ulysses'* palotája' maradványai' felibe a' 3 színű Fr. zászlót.

A' *Cádixi* Spanyol Kikötőhelyről nem írnak egyebet a' közönséges Tudósítások, hanem hogy még Júl. 23-dikánn is előtte állott annak Ánglus Admirális Gróf S. Vincent, (Jervis) melyeket ily fekvésekben, 28 líneai hajókkal se' mérészlett meg-támadni Spanyol Admirális *Massaredo*. Az Ánglus Admirális el küldötte nagyobb részént a' maga Fregátjait, egy Kereskedő Hajóssereg' fel-keresésére 's el vevésére,

a' melynek terhe húsz ezer tallérra betsültetik.

Portugalliával, Békességet kötö a' Fr. Direktórium Aug. 10-dikénn. Mitsoda feltételek alatt? még nem bizonyos.

A' Frantzia Respublika' Igazgatóinak egymással lett öfzfze. békéllését, ily kifejezésekkel hirdeti egy Párisi Újság: „A' Törvényhozó és a' Végrehajtó Hatalmak, megállították már a' Békesség' tzikkelyeit magok között, 's alájok is írták magokat azoknak.“ Hogy azonban, szüntelemül teszi a' Törvényhozó-Gyűlés maga részéről az óltalom-készületeket; jele ez annak, hogy még nints egész bizodalommal a' Direktóriumhoz. Ezen készületek közzé tartozik: a' Nemzeti-gárda' vagy Polgár-Katonaság' fel-fegyverkeztetésének 's rendbe fzedésének sürgetése; és a' Konstitútzió-nális Testörzö-Seregnék is a' Törvényhozó-gyűlés mellé nagy sietséggel való felállíttatása. Ez eránt t. i. a' mely Ülésben, a' Gyűlés' eleibe terjesztette *Aubry* nevű Tag, a' Végzés-formát: ugyan azon Ülésben mindjárt el fogadta a' Gyűlés' nagyobb része a' projectumot, ámbár *Debrie*, *Leclerc*, 's némely más Tagok ellenzették is azt. *Debrie*, hogy annyival inkább, el idegeníthesse a' Gyűlést *Aubry*' javaslatától: *Ruszfzó*' okoskodását hozta fel, melyet ez a' Genevai Filozofus, ama'

régi Római nevezetes Embernek *Fabricius*-nak a' szájába adott vólt: „Midön — *úgymond* — *Cíneás* (kit az *Epirusi Király Pirrhus* küldött vala Rómába) Királyok' Gyűlésének nézte a' mi Senátusunkat: nem valamely hijába való pompa vagy mesterséges tziifraság ígézte meg az ő szemeit; nem hallotta Ő ott azt a' valóságtól üress bő-beszédűséget, melybenn gyakorolják magokat, 's találják gyönyörűségjeket a' házföntalan Emberek. Mit látott tehát *Cíneás* oly felségest? Ó Polgárok! egy oly *spectaculumot* látott Ő, a' milyent nem mutathatnak minden ti gazdagságitok és mesterségeitek: oly tárgyat, melynél nem vólt még szebb az Ég alatt. Látta t. i. két száz virtussal tündöklő Férfiak' gyűlését, oly Férfiakét, kik méltók arra, hogy parantsoljanak Rómában 's igazgassák a' Világot.“ Ezen szavaiból *Fábricius*nak, alkalmaztatást tsinált *Debrie*, a' Fr. Törvényhozó-Gyűlésre, a' bñltsségbenn helyheztetvén ennek ditsősséget 's erejét; és a' Nép' szeretétét, bátorságosabb védelemnek állítván a Gránátérosoknál 's az ágyúnál. — *Couchery*, hazai új példáknak fel-hordásával erőtelénítette *Debrienek* szépen hangzó bñltelkedését: „*Robespierre*' idejébenn is meg vólt — *úgymond* — a' Nemzeti gyűlés eránt a' Nép' szeretete: még is meg-tízeldelte *Robespierre* a' Nemzeti-gyűlést, Ma-

ga az új Törvényhozó-gyűlés is, avagy nem kényszerítettett e', minden bõltessége mellett is az általa hozatott Törvényeknek, több ízben szintén esdekleni, hogy részesíthessen a' Konstitútzió' jótéteményeiben némely Osztályjait a' Közöséges-Társaságnak, melyeket a' Direktórium meg-átalkodva úgy akart igazgatni, mint haddal nyertt Tartományokat (*Ezen szókra morogtak némely Tagok*). Nem de nem, új 31. dik Májussal fenyegették e' mostanság is a' Nemzet' képét viselő-gyűlést az olyan vad Anárchisták, kik a' fő okot ágyúból akarják ki löni? „Ezeket mondván *Couchety*, reá adta a' maga yok-sát az *Aubry* által fel-tett Végzés-formára. — *Leclerc* (de Maine et Loire), a' Konstitútzióval ellenkezőnek ítélte ezen Végzés-formát, következő két okokból: 1.) Minthogy oly foglalatosságokat tulajdonít a' Nemzeti-gyűlés' palotája Gondviselőinek, a' melyek őket nem illetik. 2.) Minthogy meg-fosztja a' Direktóriumot, a' Katonaságon való jussaitól. *Thibaudeau* ellenben *Leclercet* így táfoltta meg: „A' Konstitútzió hatalmat ad arra a' Törvényhozó-gyűlésnek, hogy magát Testörzökkel körül-vétethesse, és hogy ezen Testörzök ne legyenék függésben a' Direktóriumtól; volnának pedig, ha Azoknak el intézésébe belé szólhatna a' Direktórium. A' mesterséges nagy hangú bõltelkedések, ne-

vétséges fegyverek egy oly Projektum (Végzés-forma) ellen, mely nem egyéb, a' Konstitúció' nyilvánosságos rendelkezéseinek végre-hajtásánál. Ekkor a' Gyűlés' nagyobb része, el fogadván a' Végzés-formát; maga önnön Végzésévé változtatta azt: mely szerént, „a' Törvényhozó-gyűlés' Testőrző Serege, fog állani 1200 gyalogokból; 70 Pattantyúsokból; kik között két Kapitány és két Hadnagy lesz; és 300 lovasokból. Az egész Sereget kormányozni fogja a' legöregebb Tiszt.”

Bonapartéra nézve, a' kibe nagy bizodalmodat vetik a' Direktórium' 3 Tagjai, így biztatja a' más Félte egy Párisi Újság: Párisiak! ne tartsatok attól, hogy Bonaparte Párisra jöjjön. Fenyegettet ugyan Ő azzal benneteket: de nem fog eljöni. Cézár, fenyegetés nélkül ment Rómára. Okosabb Bonaparte, mint sem hogy a' mi dolgunkba avassá magát. Az Olasz Respublikák Oltalmazójának lenni; kedvesebb Ő előtt, még a' Frantzia Trónusba való ülésnél is, mely a' maga Királyjának vérével jegyes; és a' mely ismét véressé válhatna az első Elfoglalója alatt.”

Veszedeelmes következésűeknek látja a' Törvényhozó-gyűlés ugyan csak a' *Bonaparte*' Seregének fenyegetődzéseit; 's írt is azok' el terjedésének meg-gátolása eránt a' Directóriumhoz. Válaszolt a' Direktó-

rium Aug. 11-dikénn ezen kívánságra: de nem vólt közfőnet a' feleletébenn. Ígérte ugyan hogy akadályoztatni fogja az említett Sereg' Írásainak terjedését: de egyfzersmind azt jegyzette meg felölők: hogy már Azok minden ember kezében forognak. Elő-fzámlálja ennekutánna a' Direktórium az Olafz Országí Sereg' meg-fzomrodásának okait, melyeket úgy lehet nézni egyfzersmind, mint a' Direc órium' nagyobb részének a' Törvényhozó-gyűles nagyobb része ellen való szemrehányásait, minéműek: a' Nemzeti jófzágok' Vevőinek 's a' Respublika minden igaz Barátinak üldöztetése 's öldököltetése; a' vétkeknek, büntetetlenül való hagyása; a' Törvényfzékeknek nagyobb részént való részre-hajlósága; a' vízfzfa-tért Kiköröztteknek patvarkodása, a' kik különös kedvezésben tartatnak, 's pedig bé etelenseget fzerzenek a' Hazafiak között, 's a' Törvények' meg-utálására készítetik őket; az Aufztriai és Ángliai Údvarok' fzerentséjén 's boldogságán való örvendezés: a' két legnagyobb hazafiúi Generálisoknak *Bonaparté*-nak 's *Hochenak* rágalmazása; a' kik pedig éfzfzel, okossággal, 's emberi hajlandóságokkal bírnak; 's a' t. Végre ígéri a' Direktórium, hogy Ő ugyan igyekezik, ha tsak lehet, meg-menteni Fr. Országot a' felzavarodástól, egy új Revolűtziótól, és pol-

gári hadtól: mindazáltal el nem múlatja a' Seregek előtt is fel-fedezni, a' mostani dolgok' rendinek, Hazaárulás és erőszak által való fel-forgatására tzelozó szándékokat. — Ezen Directorialis Írás' hallására csak el állott szeme szája az Ötfázak' Tanattsának; hanem *Vaublanc* ugyan csak mindjárt meg-szóllalt: 's rendre fel-vévén a' vádakát felelt azokra. A' Kiköltöztetke-ről szólván, ily meg-jegyzést tett: „A' Direktóriumnak — *úgymond* — van az a' rettentő kegyetlen hatalma, (de a' melyet nem lehet nála tovább meg-hagyni) mely szerént a' Kiköltözttek' jószágaikat confiscáltatja, magokat a' Kiköltöztteket, ha vissza-térnek giljotínra küldi; pedig midőn kérték vólt elébb a' Kiköltözttek' lais-tromából való ki-töröltetését neveiknek, nem engedte, 's még is most úgy panaszkodik az Emigránsok' vissza-térése ellen, hogy azt, a' Törvényhozó-gyűlésnek tulajdonítja bűnül. *Vaublanc*' Beszéde után, 7 Tagokból álló Kommissziót nevezett ki a' Gyűlés a' Directórium' Írásának bővebb meg-ítélésére.

Elegyes Tudósítások.

Rómából Aug. 4 dikénn: — „Az itt szerentséssen ki-tudódott, és már meg is gátolódott Öszszeesküvés' Indítójának, egy Seborvos tartatik. Ma, úgymint Sz. Do-

monkos' napján, nagy Misét tartott Pápa
 Ö Sz. ge; a' Dominikánusok' Templomá-
 bann. "

A' Pruszsiai Királyról azt írják Pyr-
 montból; hogy az odaváló savanyú-víz
 se' segíthetett beteges állapotján: mert a'
 lábai mind inkább inkább dagadoznak;
 Egyéb részeiben pedig a' testének szemlá-
 tomást fogy. — Hannóverából írták; hogy
 Aug. 10-dikénn ott ebédelt a' Pruszs. Ki-
 rály; a' Korona-Örökösével együtt; de
 nem közönségesen; 's mindjárt ebéd után
 tovább folytatta az útját Berlin felé.

A' Svéd Király; a' ki Gróf *Eckeblad*
 név alatt; Fejedelmi pompa nélkül járja
 a' Német-Birodalmat; *Lipsia (Leipzig)* Vá-
 rosában mulatott Aug. 3 dikától fogva ki-
 lentzedikig; mely idő-szakasz alatt meg-
 nézegetett minden nevezetes tárgyakat; 's
 kétszer vólt ki a' Lützeni hartz' mezejére;
 a' hol Néhai Svéd Király *Gustáv Adolf*
 győzedelmessen végzette életét 1632-dik
 éfstendőben:

A' Máltai Rend' Nagy-Mestere Her-
 tze *Rohan* Emánuel meg-halálozván a'
 múltt Júl. 17-dikénn; helyébe választatott
 köz-akarattal Bárá *Hompesch* József Ferdi-
 nánd; a' ki; Ts. K. Követséget viselt Mál-
 tában; és a' Rendnek Angló-Baváriai Szas-
 kaszfából való.